

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »hvordan ressource- og energiintensive industrier kan udnytte EU's genopretningsplan i deres socialt forsvarlige omstilling til dekarbonisering og digitalisering«

(initiativudtalelse)

(2022/C 152/07)

Ordfører: **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Medordfører: **Enrico GIBELLIERI**

Vedtaget på plenarforsamlingen	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2
	Initiativudtalelse
Kompetence	Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI)
Vedtaget i sektionen	10.11.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	8.12.2021
Plenarforsamling nr.	565
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	151/0/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EU's genopretningsfacilitet og de tilhørende nationale genopretnings- og resiliensplaner skal bidrage til en retfærdig omstilling for EU's ressource- og energiintensive industrier. De skal føre til skabelse og opretholdelse af kvalitetsjob i disse industrier, involvere arbejdsmarkedets parter i gennemførelsen af de nationale genopretnings- og resiliensplaner og understøtte omstilling af arbejdskraften gennem omskoling og opkvalificering.

1.2. EØSU opfordrer Kommissionen og de andre EU-institutioner til at garantere lige konkurrencevilkår i det indre marked for at undgå ubalancerede fordele for industrien afhængigt af de enkelte medlemsstaters tilgang.

1.3. EØSU mener ikke, at den industrielle omstilling vil blive opnået, hvis energiomstillingen ikke gennemføres. Til det formål vil tilgængeligheden af tilstrækkelige, prismæssigt overkommelige energikilder, der giver mulighed for lavemissionsindustriproduktion, være nøglen. EU's lovgivere og medlemsstaterne bør afbalancere tilgængeligheden af energivektorer sammen med deres omkostninger for at give ressource- og energiintensive industrier mulighed for at gennemføre den industrielle omstilling og konkurrere på den internationale arena. Derudover vil teknologisk neutralitet være nøglen til at sikre en korrekt gennemførelse af de nationale genopretnings- og resiliensplaner, samtidig med at EU's klimamål for 2030 og 2050 og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling overholdes.

1.4. Automatisering og digitalisering i den industrielle omstilling er et af de gennemgående grundlæggende elementer i denne forandringsproces. Digitaliseringens rolle i ressource- og energiintensive industrier må imidlertid ikke misforstås: Det er et redskab, ikke et endeligt mål i sig selv.

1.5. EØSU glæder sig over de syv flagskibsområder, som Kommissionen har defineret i sin vejledning til medlemsstaterne om de nationale genopretnings- og resiliensplaner, og behovet for at afsætte mindst 37 % af det samlede budget til indsatser inden for klimainvestering og mindst 20 % til digitalisering. Udvalget tilskynder EU-institutionerne til nøje at overvåge anvendelsen af de tildelte midler for at opfylde disse krav.

1.6. Den tid, det tager for virksomhederne i de ressource- og energiintensive industrier at foretage den industrielle omstilling, vil strække sig ud over varigheden af genopretnings- og resiliensfaciliteten. EØSU opfordrer EU-institutionerne til at tage hensyn hertil og til at indføre nye og egnede finansielle instrumenter og forskrifter efter 2026 for at opnå en fuldstændig omstilling til en CO₂-fattig industri.

1.7. Da virksomheder i ressource- og energiintensive industrier har brug for særlig opmærksomhed med hensyn til FUI-aktiviteter, opfordrer EØSU EU-institutionerne til at iværksætte specifikke foranstaltninger for at håndtere de udfordringer, virksomheder i ressource- og energiintensive industrier står over for på deres vej til en CO₂-neutral industri.

1.8. Bygningsrenovering vil sikre en betydelig andel af den energieffektivitet, der er nødvendig for at nå et CO₂-neutralt samfund i 2050. EØSU støtter det arbejde og de projekter, der har til formål at forbedre energieffektiviteten i bygninger gennem renovering af bygningsramme og installationer.

1.9. EØSU er stor tilhænger af udviklingen af et proprietært EU-skysystem, der bringer teknologisk uafhængighed til EU.

1.10. Forvaltningen af talent i EU's industri er afgørende, hvis man ønsker at gennemføre en vellykket omstilling af industrien. Kommissionen må derfor holde øje med, om de programmer og aktiviteter, der udvikles med henblik på at forbedre de nye færdigheder, bidrager til en vellykket omstilling i denne henseende.

2. Baggrund

2.1. Covid-19-pandemien har resulteret i ikke blot en verdensomspændende sundhedskrise, men også en økonomisk og social krise. Denne alvorlige situation har krævet, at europæiske beslutningstagere har gennemført omfattende politiske foranstaltninger for at stabilisere økonomien i alle EU-medlemsstaterne.

2.2. Den Europæiske Union har iværksat adskillige mekanismer under NextGenerationEU-programmet (NGEU) med det formål at yde støtte til, at medlemsstaterne kan komme stærkere ud af krisen, med den største hjælpepakke, der nogensinde er set. Den vil tilføre 1 800 mia. EUR i et langsigtet budget, der vil blive udmøntet gennem forskellige instrumenter med fokus på modernisering, forskning, klimaomstilling og social beskyttelse.

2.3. Et af NextGenerationEU-instrumenterne er genopretnings- og resiliensfaciliteten, som vil fokusere på at reparere de umiddelbare økonomiske og sociale skader forårsaget af covid 19-pandemien og fremme den dobbelte omstilling til et dekarboniseret og digitalt samfund.

2.4. Faciliteten omfatter et samlet beløb på 672,5 mia. EUR, der vil blive fordelt som lån (360 mia. EUR) og tilskud (312,5 mia. EUR), der vil være til rådighed til støtte for reformer og investeringer foretaget af medlemsstaterne med henblik på en bæredygtig genopretning.

2.5. Denne finansiering vil blive tildelt under medlemsstaternes nationale genopretnings- og resiliensplaner, som vil omfatte de nødvendige reformer og investeringer samt afspejle de relevante landespecifikke anbefalinger fra Rådet som en del af rammen for styring af det europæiske semester med henblik på at bidrage til EU's årlige strategi for bæredygtig vækst for 2021.

2.6. Kommissionen har defineret hovedflagskibsområderne, mens de enkelte handlingsplaner skal defineres af hver medlemsstat:

1. ENERGIPRODUKTION — rene teknologier og vedvarende energikilder
2. RENOVERING — bygningers energieffektivitet
3. OPLADNING og OPTANKNING — bæredygtige benzin- og ladestationer
4. KONNEKTIVITET — udrulning af hurtige bredbåndstjenester
5. MODERNISERING — digitalisering af den offentlige administration
6. OPSKALERING — dataskykapacitet og bæredygtige processorer
7. OMSKOLING OG OPKVALIFICERING — uddannelse til understøttelse af digitale færdigheder.

Hovedflagskibsområderne er defineret, så de tiltag, der foretages, kan yde et væsentligt bidrag til en grøn og digital omstilling i EU.

Genopretnings- og resiliensfaciliteten vil gennem de udviklingsområder, der fremmes af medlemsstaterne, i overensstemmelse med de specifikke landeansbefalinger fra det europæiske semester, give det nødvendige pusterum til de virksomheder, der er blevet ramt af den økonomiske situation forårsaget af pandemien. Den vil især hjælpe de økonomiske sektorer såsom de ressource- og energiintensive industrier, der allerede befandt sig i en svær situation (på grund af den store lovgivningsmæssige byrde og den urimelige konkurrence fra visse tredjelande), og som er blevet hårdt ramt af den nuværende situation.

2.7. Genopretningsstrategien, der bygger på EU's industristrategi og 2021-opdateringen af denne, vil bidrage til at gennemføre den europæiske grønne pagt, nå målet om klimaneutralitet i 2050 og nå det reviderede mål for reduktion af drivhusgasemissioner i 2030. Genopretnings- og resiliensfaciliteten vil spille en central rolle for håndteringen af de enorme investeringer, der skal foretages af de ressource- og energiintensive industrier for at nå disse mål. Den indsats, der kræves for

at opbygge et stærkere indre marked til EU's genopretning, skal understøttes af stærke partnerskaber mellem EU, medlemsstaterne, arbejdsmarkedets parter, industrien og andre relevante interessenter. Genopretningsstrategien vil endvidere styrke mekanismen for retfærdig omstilling, der støtter regioner, der er afhængige af ressource- og energiintensive industrier, og som undergår strukturelle ændringer.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EU's genopretningsplan omfatter et centralt aspekt i den bæredygtige omstilling til en dekarboniseret og digitaliseret økonomi og demonstrerer, at EU's ambition om den dobbelte omstilling kræver politisk ansvar ud over politisk engagement og/eller gyldne regler. EØSU er enig i de foreslåede hovedflådesområder, som vil have fokus på investeringer under nogle af de mest relevante områder for at nå FN's verdensmål for bæredygtig udvikling og samtidig sikre opfyldelsen af de klimamål, der ved EU-lovgivning er fastlagt for 2030 (drivhusgasemissionsreduktion på mindst 55 % i forhold til 1990) og 2050 (CO₂-neutralitet).

3.2. Pandemien har medført et behov for at skabe en fælles vej, hvor reglerne er globalt defineret og anvendes ensartet af alle regioner, og som dermed kan imødegå den potentielle fragmenteringsrisiko, der hænger sammen med en uens ressourcefordeling. Krisen i kølvandet på pandemien og behovet for omstilling til en bæredygtig, modstandsdygtig og fleksibel økonomi kunne være en god anledning til at indføre regler, der garanterer lige konkurrencevilkår i EU.

3.3. Med henblik herpå skal de ressource- og energiintensive industriers nuværende usikre situation vurderes grundigt sammen med den indvirkning, som den kan have på den europæiske økonomi som helhed, hvis den fortsætter. De ressource- og energiintensive industriers bidrag til Den Europæiske Unions bruttonationalprodukt (BNP) bør tages i betragtning sammen med den kendsgerning, at de er førende inden for innovation, skaber beskæftigelse af høj kvalitet og bidrager til langsigtet velfærd for samfundet som helhed. En stærk offentlig sektor behøver dynamik fra den private sektor. EØSU er imidlertid bekymret over manglen på præcision mht. de ressource- og energiintensive industrier i nogle af de allerede godkendte nationale genopretnings- og resiliensplaner, hvor investeringer i visse tilfælde rettes mod andre økonomiske sektorer.

3.4. Derudover skal der tages hensyn til den drivkraft, som de ressource- og energiintensive industrier kan give med hensyn til FoU, da den udgør et centralt område, hvor innovation skaleres op fra laboratorium til industriel skala.

3.5. De ressource- og energiintensive industrier er potentielt nogle af de største bidragsydere til den industrielle omstilling, der vil sikre et kulstoffattigt EU. Industrien bør intensivere sin indsats for at udvikle og udrulle kulstoffattige produktionsprocesser og indføre dem i de komplekse forsyningskæder. Uden dette indendørs og udendørs arbejde vil det være svært at nå de essentielle, men ambitiøse mål, der er defineret i Parisaftalen, og de mål, der er fastsat af EU.

3.6. Automatisering og digitalisering vil spille en central rolle i gennemførelsen af denne industrielle omstilling. Man skal dog passe på ikke at forveksle begreberne: omstilling er målet, digitalisering er værktøjet. Implementering af digitale løsninger vil strømline den måde, hvorpå folk tænker, træffer beslutninger og agerer. Nok skal digitalisering være en prioritet for genopretnings- og resiliensfaciliteten, men fokus bør være på, hvordan disse værktøjer muliggør en mere effektiv tilgang til de udfordringer, vi står over for.

3.7. Digital omstilling vil kræve, at teknologier, der er gennemprøvet i pilot- eller laboratorieskala, udvikles til industriel skala. Til det formål bør offentlige og private partnerskaber fokusere på forskning, udvikling og innovation. Investeringer bør fokusere på teknologi, der tidligt demonstrerer innovative løsninger, der er skalerbare, gennemførlige og pålidelige i de øvre dele af værdikæderne, samtidig med at de er i overensstemmelse med bæredygtighedsmålene. Derudover vil det være nødvendigt at planlægge en overgangsperiode, hvor innovative løsninger kan skaleres ordentligt op til industriel skala.

3.8. For at kunne håndtere denne situation effektivt bør omstillingen fokusere på den indhøstede knowhow, de ressourcer, der allerede er til rådighed, og de potentielle synergier, der kan opstå. Omstilling involverer innovation, opfindelse, design, konstruktion og, ja faktisk, udvikling, men dette bør ikke være ensbetydende med nye opfindelser i sig selv.

3.9. EØSU er klar over, hvilke investeringer denne omstilling vil kræve. Genopretnings- og resiliensfaciliteten og NGEU bør ikke ses som et universalmiddel. Omdannelsen af de ressource- og energiintensive industrier til at kunne håndtere den dobbelte omstilling vil kræve en massiv investeringsplan, der mobiliserer mange yderligere finansieringskilder (f.eks. statsstøtte, vigtige projekter af fælles europæisk interesse, nye egenindtægter til EU-budgettet, fremtidige EU/ETS-indtægter, private investeringer osv.). Med dette for øje er det vigtigt at forene industri- og energipolitikkerne med klimapolitikken for at mobilisere alle de enorme investeringer, der er nødvendige ved overgangen til en CO₂-neutral økonomisk model.

3.10. EØSU mener, at der bør gøres en indsats for at koordinere den støtte, der fra genopretnings- og resiliensfaciliteten ydes til omstilling af de ressource- og energiintensive industrier, med de eksisterende offentlig-private finansieringsprogrammer såsom SPIRE eller Clean Steel Partnership. Industrialliancer bør bruges som platforme til at fremme langsigtede synergier mellem projekter finansieret gennem genopretnings- og resiliensfaciliteten og eksisterende EU-programmer for at befordre de ressource- og energiintensive industriers omstilling.

3.11. Det er nødvendigt, at man lader den økonomiske støtte, der ydes gennem genopretnings- og resiliensfaciliteten, blive ledsaget af en ambitiøs skattereform. Dette bør bringes i overensstemmelse med OECD-aftalen for at sikre, at meget rentable selskaber pålægges en effektiv selskabsskatte på 15 % fra og med 2023.

3.12. Hovedsigtet med at udbetale tilskud til virksomhederne bør være at bevare EU-industriens internationale konkurrenceevne, samtidig med at EU's sociale, økonomiske og miljømæssige standarder opretholdes, således at man kan sikre, at den dobbelte omstilling kommer de europæiske borgere til gavn.

3.13. Som nævnt ovenfor vil EU's genopretningsplan være nøglen til de ressource- og energiintensive industriers omstilling, samtidig med at den bidrager til metamorfosen i andre økonomiske sektorer med hensyn til den dobbelte omstilling. Denne brede omstilling vil kræve langsigtede tilpasnings- og overgangsperioder, især for alle aspekter vedrørende menneskelig kapital. EØSU anbefaler på det kraftigste, at investeringsmekanismerne forlænges frem til 2026, og at sammenhængene mellem hver enkelt af dem defineres klart og tydeligt.

4. Særlige bemærkninger

EØSU opfordrer medlemsstaterne og industrien til at foreslå investeringer og reformer med den størst mulige omstillingseffekt med hensyn til at nå de fastsatte endemål inden for de hovedflagskibsområder, der er fastlagt af Kommissionen. Vi kan ikke se bort fra, at de omkostninger, der er forbundet med at nå målene for denne dobbelte omstilling, skal være overkommelige for samfundet som helhed.

4.1. ENERGIPRODUKTION — rene teknologier og vedvarende energikilder

4.1.1. Den industrielle omstilling vil ikke kunne gennemføres, medmindre energiomstillingen gennemføres. Industriens dekarbonisering vil være direkte afhængig af tilgængeligheden af tilstrækkelige, prismæssigt overkommelige CO₂-fattige energikilder, der gør industriproduktion med lavt CO₂-indhold mulig. En tilstrækkelig produktion af dekarboniseret energi på en pålidelig måde vil være afgørende for at nå klimamålene og de digitale mål. Tilsvarende er massive investeringer nødvendige for at udvikle eller skabe den infrastruktur, der kræves til at transportere, lagre og distribuere disse hidtil usete mængder af lavemissionsenergi. Gennemførelsen af de nationale genopretningsplaner, og især de foreslåede reformer, bør fokusere på at sikre konkurrencedygtige, stabile og forudsigelige energipriser, hvorved man begrænser den virkning, som høje energipriser vil få for inflationen, der vil kunne skade de ressource- og energiintensive industriers og det generelle samfunds genopretning.

4.1.2. EØSU er enig i, at teknologisk neutralitet er en nødvendighed, når de nationale genopretningsplaner gennemføres. Alle lavemissionsteknologier (vedvarende energi, grøn brint, fusionsreaktor osv.) skal inkluderes i denne omstilling, forudsat at de er i overensstemmelse med 2030- og 2050-klimamålene samt med FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Ingen teknologier bør på forhånd eller vilkårligt udelukkes. Ressourcetildelingskriterierne bør fokusere på at sikre konkurrencedygtige energipriser til slutbrugere uafhængigt af selve teknologien.

4.1.3. Til det formål kan det blive nødvendigt at overveje ikke kun at kombinere forskellige konkurrencedygtige vedvarende energikilder, men også at kombinere dem med teknologier til CO₂-opsamling, -lagring og -brug uden at glemme den rolle, som energisammenkoblingen mellem forskellige medlemsstater vil spille. Der skal være en tilstrækkelig og ensartet lovgivning for at kunne skabe en forretningsplan for investeringer og gøre det muligt at implementere disse teknologier.

4.1.4. Ud over tilgængeligheden af prismæssigt overkommelig energi og teknologiske løsninger skal energieffektivitet også tages behørigt under overvejelse. Alle scenarier, der er identificeret i EU's langsigtede emissionsreduktionsstrategi for at nå målene for klimaneutralitet i 2050, tilskriver energibesparelser en vigtig rolle⁽¹⁾. Et skift til en mere cirkulær økonomi spiller også en vigtig rolle i reduktionen af de ressource- og energiintensive industriers energi- og ressourceforbrug.

⁽¹⁾ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/depth-analysis-support-com2018-773-clean-planet-all-european-strategic-long-term-vision_en

4.1.5. Med hensyn til ovennævnte risiko for unfair konkurrence og med det formål at forsøge at forhindre og afbøde de risici, kulstoflækage kan indebære, skal dette håndteres korrekt som led i genopretnings- og resiliensfaciliteten. Det er vigtigt ikke at se bort fra de foranstaltninger eller systemer, der har virket med hensyn til reduktion af emissioner, men at styrke dem med yderligere eller komplementære (ikke alternative) mekanismer, når det er nødvendigt.

4.1.6. Efter at have vurderet alle de potentielle nøgelfaktorer, der skal håndteres under flagskibsområdet ENERGIPRODUKTION, udgør den største tvivl, hvordan EU vil være i stand til at levere den hidtil usete mængde energi, som samfundet kræver.

4.2. RENOVERING — bygningers energieffektivitet

4.2.1. En forbedring af energieffektiviteten i eksisterende og nye bygninger vil kræve intelligente materialer og udstyr, hvilket vil bidrage til en bæredygtig omstilling. I vores forståelse er intelligente materialer grønne materialer eller bæredygtige produktionsprocesser for at tilvirke dem.

4.2.2. EØSU har tillid til, at intelligente materialer (og deres dertil knyttede bæredygtige produktionsprocesser) med henblik på helhedsorienteret at bidrage til de mål, der er defineret af Kommissionen, fremmes ud over »business as usual«. Vi må ikke glemme udstyret. Energieffektivitet opnås ikke, hvis vi kun fokuserer på bygningsrammen. Udstyr og systemer skal vurderes, fornys og sammenkobles korrekt. Dette kan føre til, at der bliver sat gang i markeder for intelligente materialer med offentlige indkøbsprocesser som et muligt praktisk udgangspunkt.

4.3. OPLADNING og OPTANKNING — bæredygtige benzin- og ladestationer

4.3.1. Den europæiske strategi skal gøre en stor indsats for at definere en klar køreplan for at dekarbonisere sektorer, der er svære at elektrificere (langdistancevejtransport og tung vejtransport, luftfart, søtransport osv.).

4.3.2. En strategi og en værdikædealliance for vedvarende og kulstoffattige brændstoffer vil bidrage til at dekarbonisere luftfarts- og søtransportsektorerne, samtidig med at den — blandt andre alternativer — supplerer bestræbelserne på at dekarbonisere vejtransport gennem elektrificering. På denne måde garanteres adgang til mobilitet til en overkommelig pris for alle. Dekarboniseringen af transport sker på grundlag af en livscyklus- og cost-benefit-vurdering, hvor man i første omgang erstatter de transportformer, der har det største aftryk, samtidig med at der sikres tilstrækkelige overgangsperioder for lavindkomstbrugere gennem bæredygtige brændstoffer med lavt kulstofindhold.

4.4. KONNEKTIVITET — udrulning af hurtige bredbåndstjenester

4.4.1. EØSU er opmærksom på betydningen af automatisering og digitalisering i den industrielle omstilling, vi står over for, da de udgør et af de gennemgående fundamentet i denne omstillingsproces.

4.4.2. Der skal være tilstrækkelige ressourcer tilgængelige for industrien til at forbedre automatiseringen af systemerne. Der kan så leveres kvalitetsinformation via digitale værktøjer til at gøre beslutningsprocesserne mere effektive.

4.4.3. Dette vil kræve investeringer, ikke kun i teknologi, men også i uddannelse af arbejdstagerne og samfundet som helhed i digitale færdigheder, udbredelse af en digital tænkning og passende lovgivning og værktøjer til bl.a. at garantere cybersikkerhed.

4.5. MODERNISERING — digitalisering af den offentlige administration

4.5.1. EØSU forstår relevansen af den kendsgerning, at digitaliseringen af den offentlige forvaltning kan komme til at kæmpe med overdrevne administrative byrder, som industrien ofte lider under. Denne digitale omstilling skal imidlertid være baseret på en reel cost-benefit-analyse, hvor ressourcerne fordeles korrekt ud fra tekniske kriterier (denne analyse skal være vigtigere end selve målet).

4.6. OPSKALERING — dataskykapacitet og bæredygtige processorer

4.6.1. Selve datahåndteringen vil føre til et vendepunkt for korrekt beslutningstagning, udvikling af business intelligence, effektiv problemløsning og optimering af ressourcer, som alle er afgørende elementer i at sikre en vellykket omstilling. Der skal afsættes tilstrækkelige ressourcer til at sikre, at alle typer organisationer inddrages i gennemførelsen af dette initiativ ved at garantere retfærdigt fordelte dataressourcer, som vil føre til en retfærdig omstilling.

4.6.2. Med hensyn til strategisk uafhængighed bør EU udvikle sine egne dataskykapaciteter, som vil sikre den teknologiske suverænitet, der er nødvendig for at undgå teknologisk afhængighed af tredjelande.

4.7. OMSKOLING OG OPKVALIFICERING — uddannelse til understøttelse af digitale færdigheder

4.7.1. Den omstilling, vi står over for, vil ikke være mulig, hvis den ikke er baseret på behovene og forventningerne i det nuværende og fremtidige samfund og baseret på princippet om en retfærdig omstilling.

4.7.2. EU's største konkurrencefordel er vores menneskelige kapital. EU mangler råvarer, vores levestandard er den højeste i verden, og vores lovgivningsrammer er temmelig krævende. Det betyder, at vores største fordel er høj produktivitet drevet af vores menneskelige kapital og rige mangfoldighed.

4.7.3. Kapacitetsopbygning og projekter til at definere nøglefærdigheder vil være afgørende for at sikre en effektiv industriel omstilling, der fokuserer på ligestilling og ikke lader nogen i stikken. Til dette formål skal uddannelse i de nye udfordringer, der opstår, fremmes på alle samfundets niveauer (fra nuværende til fremtidige medarbejdere).

4.7.4. Innovativ tænkning vil være afgørende i de fremtidige beslutningsprocesser. Disse færdigheder skal være en del af uddannelsesprogrammerne. Desuden vil der være en enorm efterspørgsel efter digitale færdigheder i den nærmeste fremtid. Med hensyn til menneskelige ressourcer skal man fokusere på at forsøge at udfylde disse huller med det formål at sikre konkurrencedygtige organisationer bemanded af mennesker med de fornødne kvalifikationer.

Bruxelles, den 8. december 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
